

Comentariul operei literare "Iona" de Marin Sorescu

Piesa e construita pe un fals monolog sau pe un dialog interiorizat alcatuit din replici prin care personajul dedublat si le adreseaza siesi dar si lumii care actioneaza asupra lui iar el actioneaza interogandu-i sensurile.

Piesa urmareste avatarurile devenirii lui Iona, experientele sale ontologice, in trecerea de la starea de inconstienta la cea de luciditate. "Drumul" personajului e construit simetric. Astfel, primul si ultimul tablou il infatiseaza inafara labirintului, iar al doilea si al treilea il arata pe Iona in interiorul pestelui, deci intr-un alt timp si un alt spatiu.

Pentru a descrie traiectoria dramatica a "drumului" sau, scriitorul recurge la toate subtilitatile limbajului : ironie, umor negru, absurd, paradox, parabola ; toate alternand cu mediatia profunda despre viata, oameni, moarte si lucruri.

Ironia destinului sau va deveni subiectul monologului dialogat cu sine. Iona e un personaj singur vorbind cu sine. Pierdut in labirint, incearca sa gaseasca iesirea.

Caracteristica principala a monologului dialogat e ca el e creator de tensiune dramatica. Iona se descopera prin trairea starii specifice naturii dialogale, a gandirii si adevarului.

Iona isi aseamana claustrarea in burtea pestelui cu moartea, dar spera ca iesirea lui va echivala cu o noua "nastere". Iona isi biruie frica prin logos. Pe de o parte persifleaza situatia tragicomica pe care o treverseaza, iar pe de alta parte poetizeaza starea nefasta intr-un limbaj de snoava de farsa.

El se amuza, vorbeste cu dublul sau fictiv ca si cum ar "trancani" cu un satean. Vorbaria e un scut de aparare in fata tragicului. Iona spune : "fac ce vreau vorbesc. Sa vedem daca pot sa tac. Sa-mi tin gura. Nu-mi e frica". Despre peste care l-a inghitit vorbeste ca despre un peste oarecare, despre un "dumnealui", de alta lege. Atunci cand incearca sa-si descopere trecutul se izbeste de o ceata : "nu-mi aduc aminte nicio limba in vant".

Detentiunea fortata ii da senzatia unui timp deteminat de doua forte. Prima e cea opresiva, a memoriei nascuta in timpul trait afara, iar cea de a doua e forta de eliberare de sub presiunea memoriei.

Moartea sa inseamna, nu sfarsitul, ci corectarea traiectoriei drumului cunoasterii, o deviere a acestuia spre interior. Sinuciderea echivaleaza cu sansa eliberarii totale : "razbim noi cumva la lumina". El renaste prin moarte in orizontul cunoasterii : "Si acum, daca stau sa ma gandesc, tot eu am avut dreptate. Dar drumul, el a gresit-o. Trebuia sa o ia in partea cealalta".